
Sentralstyret Sakspapir

Møtedato 05.12.2020
Ansvarlig Arbeidsutvalget
Saksnummer SST3 06.12-20/21
Gjelder Statsbudsjettsprioriteringer 2022

1 **STATSBUDSJETTSPRIORITERINGER 2022**

2 **FORMÅL**

3 Vedta Norsk studentorganisasjons (NSO) prioriteringer for statsbudsjettet 2022.

4 **SAKSPRESENTASJON**

5 Arbeidet med statsbudsjettet starter fra regjeringens side om lag ett år i forveien. Regjeringen
6 fastsetter hovedlinjene i budsjettet på budsjettkonferansen i mars. Når budsjettet er lagt frem i
7 oktober er det først finanskomiteen og deretter fagkomiteene som innstiller før debatt og endelig
8 vedtak i Stortinget før jul.

9 NSO presenterer sine innspill i forkant av budsjettkonferansen i mars. På bakgrunn av hvordan
10 regjeringen og stortinget arbeider med statsbudsjettet er det lagt opp til at sentralstyret vedtar
11 organisasjonens statsbudsjettsprioriteringer på siste møte før jul. Denne myndigheten er gitt
12 sentralstyret i NSOs vedtekter.

13 For å inkludere medlemslagene i prosessen har alle lederne fått anledning til å komme med sine
14 innspill til sentralstyret under den digitale samlingen fredag 13. november. Denne samlingen var
15 tiltenkt som en helgesamling 13.-15. november, men innstramminger i koronarestriksjonene satte
16 en stopper for gjennomføringen av den fysiske samlingen.

17 Samlingen ble gjennomført med Arbeidsutvalget, deler av sekretariatet, Sentralstyret, komiteledere
18 og medlemslagsledere til stede. Vi fikk innlegg fra gode samarbeidspartnere om deres
19 prioriteringer til statsbudsjett 2022 fra Universitets- og Høgskolerådet, Samskipnadsrådet og
20 Velferdstingene i Norge, og medlemslagene kom med sine innspill til statsbudsjettkravene, og
21 diskuterte ulike forslag.

22 **NSOs krav til statsbudsjettet 2021**

- 23 1. Studiestøtten økes og knyttes til 1,5 ganger grunnbeløpet i folketrygden.
- 24 2. Det skal gis tilskudd til bygging av 3000 nye studentboliger. I forbindelse med
25 statsbudsjettet må det åpnes opp for å gi tilskudd til rehabilitering av studentboliger.
- 26 3. Minst 40 prosent av studielånet skal konverteres til stipend ved oppnådde studiepoeng.

27 NSOs kommentarer til forslaget til statsbudsjett for 2021 kan leses her:

28 <https://student.no/statsbudsjettet-2021/>

29 Statsbudsjettet for 2021 er under behandling i Stortinget. Utdanning - og forskningskomiteens
30 innstilling til budsjett skal fremlegges 7. desember og behandles i Stortinget 14. desember. Før det
31 skal Finanskomiteens innstilling behandles. Innstillingen fremlegges 27. november i
32 Finanskomiteen, og debatteres og vedtas 3. desember.

33 Alle budsjettdokumenter finnes her: <https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2021/id2741050/>

34

35 **VURDERING AV DAGENS STATSBUDDSJETTKRAV**

36 Vi ønsker å synliggjøre bakgrunnen for dagens krav, og argumenter for og mot dem, som
37 bakgrunn for diskusjonen.

38 **Studiestøtten**

39 *Studiestøtten økes og knyttes til 1,5 ganger grunnbeløpet i folketrygden.*

40 Målet, slik det står i dag, er todelt med et felles mål. 1) Øke studiestøtten, 2) Knytte studiestøtten til
41 grunnbeløpet i folketrygden (G). Hovedbegrunnelsen for en økning av studiestøtten er at
42 studiestøtten skal dekke de reelle basisutgiftene til en student. Begrunnelsen for å knytte
43 studiestøtten til G er i hovedsak for at ikke studentene skal oppleve tapt kjøpekraft som
44 konsekvens av for lav årlig justering av støttebeløpet.

45 Studiestøtten er en av de viktigste virkemidlene vi har for at alle som ønsker skal kunne få studere
46 i Norge. For å best mulig utnytte potensialet i norsk høyere utdanning, mener NSO at alle
47 studenter skal ha nok studiestøtte til å dekke de reelle utgiftene studenter har.

48 De siste årene har studiestøtten økt markant (8 % siden 2013 inflasjonsjustert, 21 % ikke-
49 inflasjonsjustert). Borgerlig regjering har siden 2013 økt studiestøtten med kroner 29 119 fra
50 2013/2014, noe som tilsvarer en realvekst på 13 195 kr. Samtidig har regjeringen og
51 stortingsflertallet innført og fullført opptrapping til 11 måneder studiestøtte. Den ellefte måneden er
52 hovedgrunnen til at studiestøtten har økt. Dette har vært en 20 års lang kamp for
53 studentbevegelsen.

54 Grunnbeløpet i folketrygden (G) er per 1. mai 2020 kr 101 351¹. For studieåret 2020/2021 får
55 studenter utbetalt 123 519 kr i basisstøtte fra Lånekassen². Dette tilsvarer om lag 1,2 ganger
56 grunnbeløpet (G). Vi er med andre ord om lag 0,3 G, eller 28 500 kr, unna målet om 1,5 G.

57 Partiene som i dag har en formulering liknende "Øke studiestøtten og knytte den til 1,5 G" i sitt
58 stortingsprogram for 2017-2021 er KrF, SV, V og Rødt (2,5 G). I tillegg ønsker FrP å knytte
59 studiestøtten til G. Partiene som kun ønsker å øke studiestøtten, men verken knytte til G eller å
60 feste ved 1,5 G er Arbeiderpartiet og Høyre. Samtidig har partiene V, Sp, SV (2 G) og Rødt (2,5 G)
61 foreslått å videreføre liknende punkt sine førsteutkast til valgprogram for 2021-2025. FrP og MDG
62 fester til G i førsteutkastet, men vil kun "øke studiestøtten". (KrF har ikke lagt frem førsteutkast
63 enda.)

64 En full innfrielse av kravet vil bety en ekstra utgift i statsbudsjettet på 5,89 milliarder kroner (spm.
65 14)³. Hvis vi forutsetter en lik stipendandel (40 prosent) som i dag, vil 3,5 milliarder være knyttet til
66 lån, og de resterende 2,4 milliardene til stipend. Disse tallene forutsetter 100 prosent
67 gjennomføring på normert tid, så det reelle tallet vil være litt høyere for lån og litt lavere for stipend.
68 Lånet vil betales tilbake til staten med renter, mens stipendet går til studentene.

69 Et av de viktigste argumentene for økt studiestøtte er sammenhengen mellom økt studiestøtte og
70 gjennomføring. I februar la SSB frem en rapport⁴ som viser at mer studiestøtte fører til at studenter
71 jobber mindre, som igjen fører til at gjennomføringen går opp.

72 NSOs argumentasjon er at økt studiestøtte kan betale seg selv, og støttes opp av rapportens
73 resultat. Samtidig sier Kunnskapsdepartementet⁵ (spm. 168) at "*Raskere gjennomføring er en*
74 *svært ønsket utvikling. De samlede gevinstene vil trolig langt overstige ev. merutgifter til*

¹ <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kontakt-nav/utbetalinger/grunnbeløpet-i-folketrygden>

² <https://lanekassen.no/nb-NO/aktuell-kundeinformasjon/stipend-og-lan/informasjon-om-studiearet-2020-2021/hvor-mye-kan-jeg-fa-til-studier-i-norge-2020-2021/>

³ <https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2021/statsbudsjettet-2021-svar-pa-budsjettsporsmal/id2765700/?term=studiest%C3%B8tte&expand=2770870>

⁴ <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/studentene-tjener-mindre-studerer-de-mer>

⁵ <https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2021/statsbudsjettet-2021-svar-pa-budsjettsporsmal/id2765700/?term=student&page=1&expand=2781699>

75 utdanningsstipend og resultatbasert uttelling. Blant annet vil økt og raskere gjennomføring av
76 studier føre til at flere kommer raskere ut i kvalifisert arbeid.” Dette er en argumentasjon vi mener
77 bør være god nok for å innføre høyere studiestøtte, så fremt det fører til økt gjennomføring.

78 **Studentboliger**

79 *Det skal gis tilskudd til bygging av 3000 nye studentboliger. I forbindelse med statsbudsjettet må*
80 *det åpnes opp for å gi tilskudd til rehabilitering av studentboliger.*

81 Målet for studentboliger er fastsatt av landsmøtet i velferdspolitisk plattform. Målet er en nasjonal
82 dekningsgrad på 20 prosent. Flere studentboliger har vært et langsiktig mål og vært i
83 valgprioriteringene siden 2015. I dag er dekningsgraden nasjonalt på 14,87 prosent⁶. For å nå det
84 nasjonale målet er vi avhengig av å bygge flere boliger over lang tid. Selv om det har blitt bevilget
85 tilskudd til rekordmange studentboliger de siste årene, er man fortsatt like langt unna å nå målet
86 om 20 prosent dekningsgrad. Dette skyldes i hovedsak økningen i antallet nye studenter.

87 Kostnadene ved tilskudd til studentboliger avhenger om studentboligene bygges i pressområder,
88 eller ikke-pressområder. Satsen for en hybelenhet er satt til 361 000 kroner i pressområder, og 308
89 000 kroner i ikke-pressområder (tall for 2020). Tilskudd til 3000 nye studentboliger i pressområder
90 vil ha en samlet kostnad på 1,083 milliarder kroner. Tilskudd til 3000 studentboliger i ikke-
91 pressområder vil ha en samlet kostnad på 0,924 milliarder. NSO sin politikk er at vi ikke ønsker
92 bruken av pressområder.

93 De siste to årene har ikke studentsamskipnadene vært i nærheten av å søke om tilskudd til
94 bygging av 3000 nye studentboliger. I 2019 bevilget regjeringen tilskudd til 3400 studentboliger,
95 men samskipnadene kunne bare bygge 1448. Konsekvensen av at bevilgete tilskudd ikke blir
96 benyttet så vi i årets forslag til statsbudsjett, der regjeringen legger opp til tilskudd til bygging av
97 1650 nye studentboliger. Vi ser at flere partier legger inn midler i sine alternative budsjett til
98 bygging av flere studentboliger enn i regjeringens forslag. Grunnen til dette er NSOs politiske
99 påvirkningsarbeid. NSO har altså de siste årene brukt politisk kapital for å få tilskudd til
100 studentboliger som utbyggeren ikke kan bygge.

101 De fleste partier er opptatt av hvor mange studentboliger samskipnadene kan bygge. Det virker å
102 være velvilje til å bygge flere studentboliger, så lenge utbygger faktisk kan bygge. Viljen til å bygge
103 nye studentboliger avtar derimot når samskipnadene de siste årene har vist at de ikke kan bygge
104 nok studentboliger. Dette gjør at NSO må stille seg spørsmål om vi skal stå på kravet om 3000
105 boliger i året.

106 I dagens partiprogram (2017-2021) tallfestes studentboliger hos mange, som hos Rødt (5000), SV
107 (4000), KrF (3000), V (3000), Sp (3000), MDG (3000) og Ap (3000). Samtidig vil Høyre og FrP
108 “øke utbyggingstakten for studentboliger”, og FrP vil “la private bygge studentboliger på lik linje
109 med studentsamskipnadene”.

110 Fra NSOs side har det i arbeid med nye program for partiene blitt lagt om til en strategi om å endre
111 fra å kreve 3000 studentboliger årlig til å snakke om 20 % dekningsgrad. Derfor ser vi noen
112 endringer i partienes førstekast. Både Sp, MDG endrer punktet til å “bygge boliger til 20 %
113 dekningsgrad er nådd”. SV går for 30 % dekningsgrad. Tallfesting foregår fortsatt, som hos SV
114 (6000), Rødt (5000), V (3000), Ap (3000) og MDG (3000). Høyre og FrP vil “fortsette å bygge flere
115 studentboliger”, og FrP viderefører politikken om private utbyggere. (KrF har ikke lagt frem
116 førstekast enda)

117 Å stå ved 3000 studentboliger viser at vi er konsekvente i kravet vårt om antall boliger. Samtidig
118 bør byggetakten ligge på et slikt nivå for å nå målet om 20 % dekningsgrad innen overskuelig
119 fremtid. Hvis vi forutsetter bygging av 3000 studentboliger i året, og ser på et stabilt studenttall i
120 Norge (høsten 2019: 281 700) vil det ta rundt fem år å nå målet. Det er dog urealistisk at
121 studenttallet ikke øker de neste årene. Det har vi allerede sett i 2020, hvor antall studieplasser har

⁶ <https://student.no/content/uploads/2020/07/STUDENTBOLIGUNDERS%C3%98KELSEN-2020-.pdf>

122 økt med 4000. Høsten 2021 vil det være 5000 flere studieplasser i sektoren enn høsten 2019, og
123 vi ser allerede at byggetakten går ned.

124 Minuset ved kravet er at vi bruker politisk kapital og penger på et mål som ikke er
125 gjennomførbart. Dette er politisk kapital og penger NSO og partiene kunne brukt for å øke
126 studiestøtten med. NSO må derfor ta stilling til om vi fortsatt skal ha et årlig krav om 3000
127 studentboliger. En mulig løsning er å åpne opp for at flere, også private aktører, kan bygge
128 studentboliger.

129 Ved å la private kommersielle aktører bygge, vil ikke studentene ha samme kontroll hos private
130 aktører som hos samskipnadene. I samskipnadene har studentene flertall i styret og har derfor
131 bestemmelsesrett over hva samskipnadene skal prioritere. Dette innebærer blant annet å gi
132 innspill på hvilken utforming boligene skal ha, og hvor man skal bygge boligene. I tillegg har
133 studentene mulighet til å bestemme hva overskuddet til samskipnaden skal gå til, og kan dermed
134 ikke bare sikre at alt overskudd går til studentene, men også hvilke områder og velferdstilbud
135 overskuddet skal gå til. Ved å la private aktører bygge boliger vil studentene miste den makten de i
136 teorien har i samskipnadene.

137 I velferdspolitisk plattform (VPP) står det:

138 *“Studentboligstiftelser og andre ikke-kommersielle aktører kan være et supplement til*
139 *studentsamskipnadenes tilbud, og kan etter søknad motta statstilskudd for å bygge studentboliger.*
140 *En forutsetning for at andre skal få tilskudd skal være at studentsamskipnaden ikke klarer å innfri*
141 *de lokale behovene.”*

142 I så måte har VVP etablert at ikke-kommersielle aktører som Thon ikke kan få tilskudd til bygging
143 av studentboliger. Å gå inn for at private skal få bygge studentboliger vil derfor stride mot politikk
144 vedtatt av landsmøte.

145 NSO har de siste årene lagt mer vekt på rehabilitering av studentboliger. Skal vi kunne nå målet
146 om 20 prosent dekningsgrad er vi avhengig av å få rehabilitert flere av de studentboligene som nå
147 står tomme, eller står i fare for å bli tomme. Over 50 prosent av dagens studentboliger er over 30
148 år gamle. Samtidig som vi krever tilskudd til nye studentboliger, må vi ta vare på de boligene som
149 allerede eksisterer. I dag åpner ikke lovverket opp for at staten skal kunne gi tilskudd til
150 rehabilitering av studentboliger. Med andre ord må kostnaden knyttet til rehabilitering tas fra
151 samskipnadene selv i dag - altså studentene.

152 Konsekvensen ved at studentsamskipnadene skal ta hele regningen for totalrehabilitering er at
153 studentenes husleie øker. I første omgang er det derfor viktig for oss å endre lovverket for tilskudd,
154 og deretter ha en dialog med regjeringen og Samskipnadsrådet om behovet for rehabilitering.

155 En utfordring knyttet til rehabilitering av studentboliger er oppfølgingen av ordinært vedlikehold.
156 Statsråden og departementet har vært tydelig på at de er redd for en situasjon der samskipnadene
157 vil droppe det ordinære vedlikeholdet de siste årene, dersom de snart rehabiliterer
158 studentboligene. Dette er en kjent problematikk fra andre bygg som får tilskudd til rehabilitering.

159 Spørsmål NSO må stille seg er derfor om man skal ha et konkret tall på antall studentboliger, om
160 man skal ha et mer generelt punkt, eller om man skal fjerne studentboliger fra statsbudsjettkravet. I
161 tillegg kommer spørsmålet om hvem som skal bygge studentboligene opp, slik vi ser i programmet
162 til FrP. Når ikke studentsamskipnadene leverer en tilstrekkelig byggetakt kan den debatten
163 aktualiseres.

164 **Konverteringsordningen**

165 *Minst 40 prosent av studielånet skal konverteres til stipend ved oppnådde studiepoeng.*

166 I statsbudsjettet for 2019 la regjeringen inn en mekanisme i studiestøtten knyttet til fullføring av
167 grad fremfor studiepoeng. Denne har senere blitt kalt konverteringsordningen, og går ut på at
168 stipendet knyttes til en gradsgjennomføring. Tar du enkeltemner, eller årsstudium, får du omgjort

169 25 prosent av studielånet til stipend. I det du fullfører en grad, får du 40 prosent av lånet omgjort til
170 stipend. Dette gjelder kun for den delen av studielånet som inngår i graden. Eksempel: Tar du et
171 årsstudium i statsvitenskap og en bachelor i sykepleie, vil lånet ditt være 75 prosent av støtten til
172 statsvitenskap + 60 prosent av lånet til bachelor. Konsekvensen av denne justeringen i
173 studiestøtten er altså at enkelte studenter får høyere gjeld etter studiene.

174 Konverteringsordningen skapte store reaksjoner i studentbevegelsen og blant studentene generelt,
175 blant annet gjennom <https://bevarstipendet.no/> initiert av NSO. I 2019 sparte regjeringen 256
176 millioner kroner på å gjøre denne endringen. Dette var effekten for et halvt år, og helårseffekten vil
177 være om lag det dobbelte. For 2022 vil helårseffekten være på 571 millioner kroner (spm. 267)⁷.

178 Argumentasjonen til regjeringen er at denne ordningen skal gi intensiver til å fullføre en grad og
179 komme ut i arbeidslivet. Dette finnes det ingen empiriske bevis for. Antagelsene må være at
180 studentene enten fullfører en grad man starter på, eller i mindre grad velger "feil" i første omgang.
181 Det man risikerer er at flere vil studere ferdig en grad de angrer på, før de velger på nytt.
182 Istedenfor å slutte etter ett år markedsføring, fullfører man tre år, før man starter på
183 lærerutdanning. Da har samfunnet i realiteten tapt to år med skatteinntekt. Det er viktig å
184 understreke at denne justeringen ikke har bevist effekt.

185 Partiene som i dag støtter NSOs motstand mot konverteringsordningen er MDG, SV og Rødt. Rødt
186 har foreslått et slikt punkt i sitt nye valgprogram for 2021-2025. Arbeiderpartiet har foreslått å
187 reversere kuttet tidligere, men det står ikke i forslag til nytt program.

188 **VURDERING AV EVENTUELLE NYE STATSBUJETTETKRAV**

189 Vi ønsker å synliggjøre bakgrunnen for de eventuelle nye kravene vi har diskutert, og argumenter
190 for og mot dem, som bakgrunn for diskusjonen. Dette er krav vi har diskutert på NSO-kontoret,
191 men ikke alle er innstilt fra flertallet. Noen er innstilt med dissens, mens punktet om psykisk helse
192 ikke er innstilt av noen. Det har dog vært med hele veien som et forslag til punkt fra vår side.

193 **Øke basisbevilgningen med krav om kvalitet i utdanning**

194 *Styrking av utdanningskvaliteten gjennom å øke grunnbevilgningen til utdanningsinstitusjonene.*

195 I forslag til statsbudsjett for 2021 foreslår regjeringen en videreføring av avbyråkratiserings- og
196 effektiviseringskutt (ABE-kutt) på 0,5 prosent. Økt basisbevilgning, med krav om kvalitet i
197 utdanning vil være med på å motvirke dette flate kuttet.

198 NSO har lenge stilt spørsmål ved hvorvidt disse kuttene vil påvirke kvaliteten i utdanning. I år er
199 det syvende året på rad der Universitets- og høyskolesektoren utsettes for flate kutt uten noen
200 konkret målsetning. Sammen med institusjonene og fagforeninger, er NSO bekymret for hvilken
201 effekt kuttene vil ha på UH-institusjonenes evne og kapasitet til å følge opp kravene og
202 forventningene til kvalitet i forskning og utdanning.

203 Kuttet for 2021 er på 192 millioner, og før dette budsjettet er vedtatt har universitetene og
204 høyskolene fått 1,3 milliarder kroner i kutt de siste seks årene. Dette er altså det syvende året, og
205 vi nærmer oss 1,5 milliarder kroner. Kuttet går mest utover administrative oppgaver ved
206 institusjonene, og institusjonene sier selv dette går utover studentenes kontakt, oppfølging og
207 tilbakemelding.

208 Norsk høyere utdanning er i stor endring, og vi er redd for at enkelte kvalitetstiltak nedprioriteres.
209 Vi mener en økt basisbevilgning til institusjonene må brukes på å heve kvaliteten, og sette inn tiltak
210 for å bedre utdanningen ved norske institusjoner. Dette er et tiltak som vil treffe bredt, og samtidig
211 legge krav på institusjonenes kvalitetsarbeid.

⁷ <https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2021/statsbudsjettet-2021-svar-pa-budsjettsporsmal/id2765700/?term=konverteringsordningen&expand=2778106>

212 Hvis vi tar utgangspunkt i ABE-kuttet kuttet bevilgningene til institusjonene med om lag 200
213 millioner kroner i året.

214 Basert på de alternative budsjettene som er kommet for 2021 halverer Arbeiderpartiet ABE-kuttet,
215 mens SV opprettholder kuttet samtidig som de øker 200 millioner i økt basisbevilgning. I forslag til
216 partiprogram vil de aller fleste partiene øke basisbevilgningen til institusjonene, og vi ser derfor et
217 mulighetsrom for dette.

218 **Forskning på frafall i høyere utdanning**

219 *Midler til forskning på frafall i høyere utdanning.*

220 Gjennomstrømming i studiet er viktig, både for samfunnet, studiemiljøet og enkeltindividet. Vi vet i
221 dag at det er svært mange ulike grunner til frafall - noe ønsket og noe uønsket. Det vi trenger mer
222 kunnskap om er hvorfor frafallet oppstår, og om det er innført noen tiltak som har hatt korrigerende
223 effekt.

224 NIFU lanserte et arbeidsnotat om tematikken i 2019⁸. Arbeidsnotatet inneholdt en
225 forskningsoppsummering av studier basert på norske data. Det er en gjennomgang av 23 studier
226 som forholder seg til begrepet "fracfall i høyere utdanning" fra 2005 til 2019. Fra den vet vi at
227 faktorer på ulike nivåer, sånn som individnivå, institusjonsnivå og egenskaper ved
228 utdanningssystemet som helhet, har en betydning. Imidlertid peker arbeidsnotatet på at
229 hovedtyngden til disse studiene har fokusert på årsaker på individnivå (eks. motivasjon, karakterer,
230 kjønn, sosial bakgrunn). Få studier ser på hvordan organiseringen av studiene påvirker
231 gjennomføring og frafall. Her har man typisk sett på disiplin vs. profesjon (type studieprogram), og
232 institutional departure vs. system departure som følge av kvalitetsreformen. Det er også få studier
233 som relaterer frafall til egenskaper ved utdanningssystemet som helhet, blant annet fordi det er
234 vanskelig å sammenligne på tvers av land og mellom utdanningssystemer. Likevel kan en slik
235 sammenligning bidra til å gi perspektiv på særtrekk ved landenes ulike utfordringer. Dette er en
236 god oppsummering av hva vi vet er årsaker til frafall per i dag.

237 Vi trenger primært mer forskning på andre årsaker enn det som ligger på individnivå, vi må forstå
238 hvilke utfordringer som ligger i systemet også. Dette kan helt sikkert også påvirke faktorer som
239 eksempelvis motivasjon, som vi vet har stor effekt på gjennomføringsgrad. Det er vanskelig å si
240 noe om sammenhengene mellom dette i dag.

241 Når vi bare kjenner til årsaker på individnivå, og ikke noe særlig mer enn det, blir også ansvaret på
242 individet stort. Men hva hjelper det? Når vi vet at de som har dårlig karaktersnitt fra VGS sliter med
243 å gjennomføre i like stor grad som de med gode karakterer, er det en utfordring. Men handler det
244 om at folk med dårlig snitt ikke har noe å gjøre i akademia, eller handler det om at vi ikke vet hvilke
245 utfordringer knyttet til dette som ligger i systemet, både på institusjonsnivå, men også nasjonalt?

246 Hvilke tiltak har effekt på disse utfordringene? Øking av karaktersnitt? Konverteringsordning?
247 Realiteten er dessverre at vi kjenner for lite til hvilke tiltak som har effekt på forebygging av frafall.
248 Konverteringsordning er et godt eksempel på et tiltak innført av regjeringen, som vi ikke aner om
249 faktisk har en reell effekt, eller bare straffer de som sliter. Et annet eksempel er mentorordning. Vi
250 er veldig for mentorordning, og tror at tettere faglig oppfølging av studentene vil bidra til å blant
251 annet forebygge frafall. Men motargumentet vi møter oftest på lovfesting av mentorordning er
252 nettopp at vi ikke aner hvilken effekt det vil ha, og at det kan bli et dyrt prosjekt uten særlige
253 resultater. Vi kan selvsagt si at det har fungert godt i land X og Y, men det er likevel vanskelig når
254 vi ikke har noe mer substansielt som setter det i en norsk kontekst, eller sammenligner det med
255 det norske systemet.

256 Dette er noe som har sammenhenger med så mange andre områder vi jobber med i dag. Vi
257 snakker ofte om at gjennomstrømningen i Norge er for lav, og hvordan løser vi det? Vi trenger mer

⁸ <https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/bitstream/handle/11250/2593810/NIFUArbeidsnotat2019-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

258 informasjon, og vi trenger at dette er noe som prioriteres, slik at ikke alt av ansvar legges på
259 individet, men at systemet også tar sin del av det. Her er det ikke nødvendigvis snakk om de store
260 summene som vi ser i blant annet studentboliger eller stipend, men en liten sum som kan ha stor
261 betydning for mer treffsikre tiltak i fremtiden. Da kan vi sikre at noens hverdag blir litt bedre, og litt
262 enklere.

263 Dette er et formål vi ikke tror vil være spesielt kostnadskrevenende, kanskje 10-20 millioner. Det er
264 likevel en veldig viktig sak som kan gi grunnlaget for hvordan vi driver høyere utdanning for
265 studentene, og muligheten til å finne tiltak som faktisk fungerer for studentenes gjennomstrømming
266 - og motvirke frafall.

267 **Styrke psykisk helse og studentfrivilligheten**

268 *Studenthelsemelding og bedring av rammevilkårene til studentfrivilligheten.*

269 Psykisk helse, eller psykisk uhelse, er et stadig voksende problem blant unge og studenter.
270 Studentenes Helse -og trivselsundersøkelse (SHOT) har siden den ble lansert i 2010 vist en stadig
271 forverring av studentens psykiske helse. I 2018 avdekket [SHOT-undersøkelsen](#) at en av fire
272 studenter har psykiske symptomplager og en av tre studenter føler seg ensomme.

273 De siste årene har det vært et stort fokus på psykisk helse generelt i samfunnet, og studenter
274 spesielt fra NSO sin side. Det har også vært en dreining fra behandling i form av flere psykologer,
275 til å fokusere mer på forebyggende tiltak, slik at folk ikke blir syke i første omgang. Målet har vært
276 å få på plass tiltak som kan bedre den psykiske helsen blant studenter, og på den måten skape en
277 bedre studiehverdag. Utfordringen er ikke mangel på fokus på psykisk helse, men manglende
278 tiltak.

279 De manglende tiltakene skyldes i hovedsak at det finnes lite forskning på hvorfor studenter, og
280 andre, sliter med psykisk helse. Vet man ikke hvorfor studentene har dårlig psykisk helse, er det
281 vanskelig å sette i gang preventive tiltak. Noe av økning kan trolig skyldes at stadig er flere unge
282 på grunnskolenivå har psykiske symptomplager, og dermed er det en større andel som har
283 psykiske symptomplager når de begynner på studiene. Samtidig er tallene for studentene så
284 dystre at det må være noe eget ved studiehverdagen som gjør at så mange opplever psykiske
285 symptomplager. NSO har derfor i flere år bedt om en egen studenthelsemelding for å få mer
286 kunnskap om hvorfor studenter scorer så dårlig på psykisk helse, med mål om å finne gode
287 preventive tiltak.

288 Selv om man har lite forskning på hvorfor studenter sliter psykisk, finnes det likevel noen tiltak man
289 vet har effekt for den psykiske helsen. Den kanskje mest etablerte kunnskapen er at fysisk helse
290 bidrar til bedre psykisk helse⁹. Mangel på søvn kan også påvirke psykisk helse negativt¹⁰. Det er
291 også etablert at deltakelse på ulike arenaer knyttet til kultur, fritid og frivillighet påvirker den
292 psykiske helsen positivt¹¹.

293 Disse funnene viser at det er viktig at man prioriterer rammevilkårene for studentfrivilligheten,
294 studentkulturen og studentidretten, samtidig med en økt kunnskapsinnhenting.

295 Psykisk helse blant studenter har lenge vært i fokus, uten at situasjonen har blitt bedre. Mer
296 kunnskap om hvorfor studenter scorer så høyt på psykiske plager er avgjørende for å kunne finne
297 gode tiltak med effekt. Samtidig vil en kunne oppleve manglende vilje til å investere i nye tiltak i

⁹ <https://www.helsenorge.no/psykisk-helse/psykisk-helse-og-fysisk-aktivitet/>

¹⁰ <https://mentalhelse.no/fa-hjelp/hjelpetelefonen/til-deg-som-onsker-hjelp/den-mentale-tannborsten/1-prioriter-nok-sovn>

¹¹ https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/psykisk-helse-og-trivsel-i-folkehelsearbeidet/Psykisk%20helse%20og%20trivsel%20i%20folkehelsearbeidet.pdf/_attachment/inline/c3e9d9e3-8a17-45ee-a66e-4ea6850789ee:236bae07e0b209e222ff1747dba9ad3336c813dd/Psykisk%20helse%20og%20trivsel%20i%20folk ehelsearbeidet.pdf

298 påvente av ny informasjon. Ber man om en egen studenthelsemelding, kan vi havne i en situasjon
299 der man avventer meldingens innhold før man investerer i tiltak.

300 Når det kommer til rammevilkårene for studentfrivilligheten, er dette noe studentene selv kan
301 prioritere ved at studentene har flertall i samskipnadene, som fordeler semesteravgiften. Dersom
302 studentene selv ikke vil bedre rammevilkårene til studentfrivilligheten, studentkulturen og
303 studentidretten, hvorfor skal staten bidra til å bedre rammevilkårene?

304 **Dagpengeordning for studenter som mister jobben**

305 *Studenter skal inkluderes i dagpengeordningen.*

306 Studenter er som hovedregel ikke en del av dagpengeordningen etter folketrygdloven, uavhengig
307 av hvor mye man betaler i skatt. Studenter som samtidig er arbeidstakere, har altså ikke tilgang på
308 sikkerhetsnettverket som andre arbeidstakere har. [Hovedargumentasjonen](#) fra statsråden, i hvert
309 fall under koronapandemien, har vært at studenter allerede har inntektssikring gjennom
310 lånekassen.

311 Den reelle situasjonen til studenter er imidlertid at studiestøtten ikke er nok til å dekke de reelle
312 utgiftene en student har. NSOs studentbudsjett, som er basert på SIFOs referansebudsjett og
313 leiemarkedsundersøkelsen til SSB, viser at studenter går over 5000kr i minus i måneden. [7 av 10](#)
314 studenter jobber ved siden av studiene mens de studerer og [9 av 10](#) har jobb, eller annen inntekt i
315 løpet av året, for å dekke sine utgifter. Stortinget er klar over denne situasjonen, og det er åpenbart
316 en ønsket politikk at studenter skal jobbe ved siden av studiene. Studenter vil også måtte jobbe
317 dersom studiestøtten skulle økes til 1.5G, men arbeidstiden vil i mindre grad gå utover studiene¹².

318 Situasjonen til studenter er altså at de må jobbe for å få økonomien til å gå rundt. En må da kunne
319 stille spørsmål om studiestøtten kan sees på som en tilfredsstillende inntektssikring. Under korona-
320 pandemien har studentens manglende rett på dagpenger ført til at NSO har fått flere
321 tilbakemeldinger fra studenter som sier de må slutte på studiene, fordi de ikke har [råd til å studere](#).
322 Mangelen på dagpengeordning fører på denne måten til ulike muligheter til å studere.

323 Problemstillingen rundt manglende dagpenger har blitt høyaktuell under pandemien fordi det ikke
324 har vært andre jobber å gå til. Studenter, er som andre, avhengig av en jobb for å få økonomien til
325 å gå rundt. Dette anerkjenner og ønsker politikerne gjennom sine bevilgninger til studiestøtten.
326 Studenter betaler skatt på lik linje med andre arbeidstakere, men får altså ikke krav på det samme
327 sikkerhetsnettverket.

328 Løsningen under pandemien var å gi studenter et ekstra lån på 26 000 tusen, der 8 000 tusen ble
329 omgjort til stipend. Studenter som er arbeidstakere og betaler skatt, fikk i hovedsak mer lån, da de
330 havnet i et økonomisk uføre i våres. Alle andre arbeidstakere fikk økonomisk støtte, og man kan
331 spørre seg om hvilke andre samfunnsgrupper som hadde måtte ta til takke med mer lån.
332 Ordningen som ble lagt fram denne våren forskjellsbehandler arbeidstakere, der de som studerer i
333 tillegg, kommer ut med mer lån, selv om enkelte kanskje har betalt mer skatt enn arbeidstakere
334 som ikke studerer. Mangelen på dagpenger er grunnleggende urettferdig, og øker samtidig
335 barrierene for å ta, og i minst, fullføre høyere utdanning.

336 Dette punktet er veldig aktuelt akkurat nå, fordi vi er i en pandemi. Normalt sett vil det være
337 enklere for de som blir permittert å finne en annen jobb. En kan derfor stille seg spørsmål om hvor
338 mange en slik ordning vil hjelpe i framtiden, når vi er tilbake i en normalsituasjon. Kostnadene av
339 kravet vil trolig avta, jo lenger bort fra pandemien vi kommer. Samtidig er det en grunnleggende
340 rettighet som alle andre arbeidstakere har, som studenter går glipp av, selv om de er nødt til å ha
341 en jobb.

¹² <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/for-mye-betalt-arbeid-gar-pa-bekostning-av-studietiden>

342 Hvis vi får studenter under dagpengeordningen må enkelte av faktorene tilknyttet ordningen være
343 særskilt unntak for studenter. Dette gjelder til eksempel at man må flytte hvis man får tilbud om
344 jobb. Her må ordningen tilpasses studerende.

345 **VURDERING AV ANTALL KRAV**

346 Arbeidsutvalget innstiller på fire punkt. Det er økning på ett fra forrige år.

347 **SLUTTVURDERING**

348 Arbeidsutvalget har utarbeidet forslaget til statsbudsjettprioriteringer for 2022 basert på innspill fra
349 medlemslag og andre relevante samarbeidspartnere, samt den politiske situasjonen. Vi har også
350 lagt vekt på at kravene til statsbudsjettet skal være tydelige og konkrete. Kravene er veloverveid
351 og diskutert i Arbeidsutvalget. Arbeidsutvalget innstiller på fire krav for statsbudsjettet 2022.

352 Arbeidsutvalget mener vi også for 2022 skal holde på et punkt om studiestøtte. 1,5 G har lenge
353 vært et mål for studentbevegelsen, og vi mener det er viktig og riktig å holde på det målet. Målet er
354 kort, konkret og direkte.

355 Arbeidsutvalget mener det er viktig å holde på et punkt om studentboliger. På bakgrunn av
356 informasjonen vi har mener vi 3000 nye studentboliger ikke er et realistisk mål å holde på, og
357 endrer derfor punktet til å ha et langsiktig 20 prosents mål, inkludert rehabilitering. Rehabilitering er
358 et ønske fra mange medlemslag, og fra samskipnadene selv.

359 Arbeidsutvalget mener det er på høy tid med et kvalitetsløft i sektoren, all den tid det har blitt kuttet
360 flatt i flere år på rad. Økt basisbevilgning for institusjonene med krav om kvalitet vil treffe bredt for
361 alle studenter ved alle institusjoner.

362 Arbeidsutvalget mener den aktuelle debatten knyttet til studenters rettigheter som arbeidstakere
363 står godt som et krav for statsbudsjettet 2022. Studenter som permitteres får ikke inntektssikring
364 gjennom dagpengeordningen i dag, og det ønsker vi å endre på.

365

Dissens 1 - Endringsforslag
Dissenstaker: Joachim Børлие
Endre punkt 1 til "Studiestøtten økes og knyttes til 1,5 ganger grunnbeløpet i folketrygden, med minimum 40 prosent stipend".
Begrunnelse for dissens: Dissenstaker ønsker at vi i vårt krav om 1,5G også skal ha i mente endringen i konvertering som kom høsten 2018. Argumentasjonen er at studenter ikke skal straffes for å velge feil studie. Samtidig som dissensstaker mener at dette ikke åpner for alternative måter å innføre 1,5G på ved å gi noen kull med studenter høyere lån. Hvis sentralstyret ikke ønsker å endre punktet støtter jeg dissens 4 om å ha et eget punkt om konverteringsordningen i NSOs statsbudsjettprioriteringer.

366

Dissens 2 - Tilleggsforslag
Dissenstakere: Annbjørg Pasteur Stø, Julie Størholdt Iversen, Felipe F. Garcia
Tilleggspunkt: Midler til forskning på frafall i høyere utdanning.

Begrunnelse for dissens:

Dissenstagere ønsker et eget punkt om midler til forskning på frafall og problematikk knyttet til dette. Dissenstagere ser at datagrunnlaget i dag er manglende, og at det innføres tiltak for å bøte på utfordringer uten at vi kan si noe om effekten av slike tiltak. Et eksempel på dette er konverteringsordningen. Dissenstagere mener statsbudsjettprioriteringene er rett sted å legge inn et punkt som dette. En slik satsing vil være en relativt liten utgift i statsbudsjettsammenheng, og potensielt bidra til mer robust argumentasjon for å realisere de mer kostbare kravene våre. Samtidig vil en satsning som dette i fremtiden kunne gi oss mer treffsikre tiltak, som i tillegg til å spare samfunnet for store summer, også er med på å bidra til en bedre studiehverdag for studentene.

367

Dissens 3 - Tilleggsforslag

Dissenstaker: Annbjørg Pasteur Stø

Tilleggspunkt: Minst 40 prosent av studielånet skal konverteres til stipend ved oppnådde studiepoeng.

Begrunnelse for dissens:

Dissenstager mener det er et behov for å ha konverteringsordningen som et tydelig statsbudsjettkrav. Ved å fjerne det oppleves det som om studentbevegelsen har lagt fra seg kampen om å reversere endringene i konverteringsordning fra 2019, og det vil være ødeleggende for eventuelt gjennomslag. I 2018 organiserte man et opprop som fikk stor oppslutning fra blant annet aktører som UHR, Forskerforbundet, Unge funksjonshemmede, Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet, Unio-studentene, Elevorganisasjonen, NSF Student, ANSA, NITO Studentene og flere. Dette viser at det er mye støtte å få. Vi må ivareta punktet for å kunne opprettholde aktualiteten og muligheten for gjennomslag. Dette er særlig viktig når man nærmer seg valgår. Mer utdypende argumentasjonen for punktet finnes i sakspapiret.

Dissenstager støtter dissens 1 som en mulig løsning for å få inn politikken i statsbudsjettkravene om SST ikke ønsker et frittstående punkt.

368

Dissens 4 - Strykningsforslag

Dissenstaker: Jonas Økland

Tilleggspunkt: Stryke punkt 3 og 4.

Begrunnelse for dissens:

Eg ynskjer maksimalt tre punkt, dette handlar om at dette skal vera akkurat det det er; prioriteringar. Grunnen til at for mange punkt kan vera dårleg er bae marknadsøringsmessig og kan svekke gjennomslagskrafta. NSO sine punkt er lette å hugse, det har dei alltid vore. Det er fordi me har nokon som ein kjenner att, og ei kort liste. I tillegg bør me prioritere dei store krava våre, slik at det ikkje er lett å gje oss "gjennomslag for små overføringar over budsjettet. Punkt fire er det veldig ynskjeleg at NSO skal jobbe med, men eg meiner at dette ikkje høyrer heime i arbeid med statsbudsjett, men at dette er lovarbeid. Punkt tre er òg eit godt punkt, men det er vanskelg å sjå korleis det treff studentane på best mogleg måte, og at dette i større grad bør liggje hjå aktørar som UHR.

369

370

INNSTILLING

371

NSOs krav til statsbudsjettet 2022 er:

372

- Studiestøtten økes og knyttes til 1,5 ganger grunnbeløpet i folketrygden.

373

- Det skal gis tilskudd til bygging og rehabilitering for å nå et mål om 20 prosent dekningsgrad.

374

375

- Styrking av utdanningskvaliteten gjennom å øke grunnbevilgningen til utdanningsinstitusjonene.

376

377

- Studenter skal inkluderes i dagpengeordningen.

378
